

Fjärde roten, tomt 36

Kvarteret Domprosten

Sjätte roten 1637–57

Sydvästra hörnet mellan Korsgatan 7 och

Fjärde roten 1657–70

Drottninggatan 23

Aiss (Eiss) Amelingh Bakare

1637–38. Se 4.109v.

Claes bakares hustru

1640, hans änka 1641

Den här omtalade Claes bakare bör icke sammanblandas med Claes Harder bakare, som senare gifte sig med Eiss Amelings änka. Den här boende bör vara den *Clages Tiejesen* som begravdes den 26.9.1639: samma år hade han begravt både ett barn och sin piga. Claus Thijsen krävdes vid Göteborgs kämnärsrätt den 21.1.1634 av Anders Lüderes som ombud för Jens Hansen i Aalborg. Obligationen var daterad 1.2.1630 i Marstrand. Claus Thijsen begärde uppskov till kommande S:t Johannis.

Claus Thijsen hade den 27 okt. 1633 gift sig med *Dorotea Fagedes*, som den 16 aug.1641 gifte om sig med Andreas Marckes: denne bör vara den Anders bakare som omtalas härövan och som är mera känd som *Anders Marcus (son Bakare)*. Dorotea begravdes 26.4.1655 varefter Anders Markus 14.10. s.å. gifte om sig med *Anna Möller* (se nedan). Anders Marcus sterbhus krävdes den 4.12.1671 på Anders Marcus' styvson *Peter Thijsens* arvspengar 198 rdr 32 öre. Ombud för Peter Thijsen var dennes svåger *mäster Matthis Jordan*, som den 5.4.1646 gift sig med *Elisabeth Tiessen*, begr.12.9.1661.

Hustru Elisabeth Jordan (g.1) 4.4.1692 m *bagaren Marcus Leick*. 2) 29.12.1697 m *minören Christian Wolfgang*) fick den 31.8.1696 magistratens attest på att hon var arvinge till den barnlös avlidne norske undersåten Peter Thijsen, som bott i Christiania i Norge. Det ”var väl känt här, att Elisabeth Jordan här i vår stad var född av sal. Elisabeth Thijsen, som var Petter Thijsens köttsliga syster. Han hade haft fler syskon men alla hade dött före henne, varför Elisabeth Jordan var enda arvinge.” (Ba:11).

Trolig svåger till bagaren Claus Thijsen var

Herman Sax 1642

Herman Sachs gifte sig den 23.1.1642 med *Anna Thijesen* (se 4.33, kv. Bokhållaren).

Anders (Marcus) bakare 1642 Anders Marcus kan senare ha delat tomt med Herman Sax.

Det är osäkert hur dessa bagares bostad förhöll sig lägesmässigt till nedanstående Hans Möllers: förmodligen var de hyresgäster till honom.

Hans Möller d.ä.

1637–58

Annika Möllers

1649

Enligt ”yrkesregistret” 1639 var Hans Möller d.ä. krämare.

Man finner honom redan i i kämnärsrättens protokoll den 2.3.1633 som kärke mot Börge Andersson. Samma år den 4 september står han i en handling rörande tegelbruket som köpare av 500 stenar och ”1000 st halbgebackenen Astriche zu 25 fl das tausen”.

Man kan finna honom i Göteborgs rådhusrätts äldsta på tyska skrivna protokoll. Översatt lämnas här som ett exempel på hur dessa protokoll kunde te sig. Gbg RR 1636–08–18:

”Jacob Wricht Cläger contra

Hans Müllern Bekl-tn

Clägern Wollmechtiger Hans Reinholtz fordert vom Beklagten laut Wollmacht 47 m stücke Leinart, so Er kegen seines Principalen Order an einen Mann verkaufft hat, Begehrende dernwegen dass Er seinen Principalen, selbige samt Interesse, Kosten und Schaden bezahlen muege, produciren daneben eine aus Schottischee in Niederländische Sprache translirte Copeij einer von Beklagten an Clägern d 24 Sept. 1631 abgegangenen Missiven.

Beklagter negirt, dass Cläger Ihm das Leinwandt, wie Er schreibet, geliefert, besonders selbiges ist im Willem Jacken Haus gelegen und sei dasselbige in Hans Wolssen verwahrung gewesen, und wie Er beklagten zu Hans Wolssen gegangen und selbiges leinwat, wie wiederumb nach Holland zu senden, hat derselbe, Willen Er deswegen auch von Clägern Wollmacht gehabt, es nicht gerathen gefunden, dass solches geschehe, besondern gesagt, dass Paull Heine beij Ihm gewesen und selbige leinwatten kaufen wollte, warauf sie beide abgedachte 47 i/stuck linnwat an gemelten Paul Heine ver Y 977 das stuck, und also 1) besser kauff. als selbige eingesetzt, verkaufft haben, laut dessen obligation, so Er Beklagter prosudirt. Begehrende dass Ihm Copeij, von Clägern eingelekten schriffthen Muege mittgetheillet werdn, so wolle Er sich uff den negsten Gerichtstag schriftlich derut erkleren.”

Nästa rättegångsdag hade Hans Möller rest till Västerås marknad. Han omtalas redan 1637 i denna dåvarande sjätte roten. Han begravdes i Christine förs. den 6.5.1658. Enligt yrkesregistret 1639 var han krämare.

Denne Hans Möller d.ä. bör ha varit gift flera gånger, senast 5.12.1647 med *Maria Jans*. Hans Möller d.ä. ärvdes bl.a. av sin son

Hans Möller d.y.

(begr. 30.5.1664)

Han hade den 22.10.1648 gift sig med

Anna Margareta Möller, född Kramer, som med bravur skötte deras den tiden välkända ”Hans Möllers källare”. De var 1651–53 bosatta i dåvarande rote 4 och 1655 i rote 28. (Ann Margareta senare omgift Jürgen Voltzer: se 4.108ö.)

Hans Möller den äldre (yngre?) och Hans Larson skult vände sig vid rådhusrätten den 18.7.1650 mot *Elin Andersdotter från Danska Hisingen*, som hade varit tjänstepiga hos Hans Möller och bestulit hans hustru. Hon hade tagits på färsk gärning. När Hans Möllers hustru för en tid sedan vecka efter vecka (”den ena veckan efter den andra”) hade mist penningar i en fjärding stående i

boden och icke vetat, vart de hade tagit vägen, hade hon med flit då flera gånger i följd gånger lagt samma summa i kassan, varifrån den ena gången 7 d kmt och den andra 5 d kmt var tagna. Så hade hon en gång, innan hon gått i kyrkan en söndag lagt, två mark i boden. När hon kom tillbaka från kyrkan hade hon återfunnit den ena i förstugan och den andra mitt i boden. Hon hade då fattat misstankar mot Elin och sistlidna söndag, innan hon gick till kyrkan, hade hon skickat ut pigan och ställt Hans Möller den yngre och Jacob Jung på lur i kramboden, pigan ovetande. När nu Hans Möller den äldre med hustrun och hennes syster var i kyrkan, hade Elin, vilket de båda männen i boden såg, gått till Möllers skåp, låst upp det och tagit en nyckel därur och öppnat dörren till kramboden, där båda karlarna var, och gått in där. Då togs hon av dem på färsk gärning. Hon hade inte velat bekänna mer än hon hade övertygats om. De hade funnit en nyckel, gömd i köksspisen, och (överkommit) en svart camelotskjortel med fem streck snören frammantill öppen och silkesband, som nyligen Mauritz glasmästares dotter hade haft hos sig. Och eftersom de fann, att för ett par dagar sedan ("i förrgår") en kista bortbars av två soldater, efter vilken följde Mauritz glasmästares dotter, begärde de, att Elin skulle förhöras.

Elin sade, att hon hade burit sig illa åt, då hon öppnade boden och gick in där, men kunde inte bekänna mer än hon gjort. Nyckeln var inte hennes och hon hade inte haft någon kista i Mauritz glasmästares hus. Tyget till camelotzkjorteln hade hon köpt för 3 d kmt för de pengar hon samlat ihop av unge Hans Möllers tjänare, som nu tjänade hos Johan Elking. "Silverstålierne" (?) hade hon fått av sin broder och hon hade givit Anders guldsmed 6 m kmt i arbetslön för mässingsmaljerne (?) han gjort till henne. Elin hade givit honom 6 mark kmt för ledet av silvermalierna, vilket Elin nekade till.

Mauritz glasmästares hustru försäkrade på tillfrågan, att hon inte förvarat "det ringaste" åt Hans Möllers piga. En camelotzkjortel hade hennes dotter haft hos sig och en skraddaregesäll, som bodde hos hennes syster (gift Jöran Spangenberg) hade förbättrat kjorteln och hennes dotter hade bett henne taga den i förvar. Ingen kista hade burits ur hennes gård.

Magris Glasmästares syster Börta berättade, att Thomas skraddaregesäll, som gästade Jöran Spangenberg, där hon också var, då han skulle resa bort. hade bett henne taga till sig kjorteln, som han hade förbättrat, eftersom Hans Möllers piga var sjuk. Vilket hon gjorde. Eljest skulle man inte kunna bevisa, att hon förvarat något till Hans Möllers piga. Ingen kista hade burits ur hennes hus dagen före gårdagen. Oluf dragares dotter hade haft en kista, som två soldater hade burit ut – Elin sattes åter i fängelse.

Den 29.7.1650 uppförades fången Elin Andersdotter inför rådhusrätten och bekände sin begångne tjuvnad. Hon sade, att hon inte hade stulit mer än som framvisats och att hon aldrig öppnat skåpet varuti nyckeln till kramboden låg, annat än det inte var väl igenlåst.

Sedan infordrades slaktarens piga Elsa Svendsdotter och förmanades att vittna om sanningen. Elsa Svendsdotter sade sig aldrig mer än en gång tillsammans med burggrefvens piga ha varit vid kistan för dörren. Hon berättade, att Kerstin Skräkz själv sagt till henne, att kistan fanns hos henne. Hon hade intet bett Elsa att skaffa kistan ur vägen.

Enligt Kerstin Skräks bekännelse låg efterföljande persedlar uti kistan: några smått (?), blått rask, några stycken lärftsstuvar, någon över 2 alnar, 2 tennsasser (askar?), 2 tenntallrikar, ett par skor, 1 par tofflor, ett par nya röda regarnsstrumpor, ett par bruna gamla dito, en svart tygkjortel, snörs-tufwer av åtskilliga färger, några hakeringar, ett långt svart flor. några silkesyddas ärmläden, en liten mässingsstake. Penningar uti en liten gammal påse uppgående till vid pass 3 d kmt av vilka hon Kerstin Skräks erhöll 3 eller 4 mark. Kistan var inte alldeles full och var så stor, att det kunde

gå 2 skeppor uti henne. – Elsa Svensdotter fördes åter i fängelset och tilsades, att hon skulle bekänna sanningen. Hon sade, att Kerstin Skräcks hade mött henne på gatan och bett henne gå till Elin att fråga henne, huru kistan skulle föras ur vägen. Lockad utav henne hade hon gått åstad till Elin i fängelset och frågat detta. Då hade Elin sagt ”Kan hon intet tija?” Elsa berättade, att hon, när Elin hade bett henne därom hade svarat: ”jag befattar mig intet därmed”. Elsa sade, att hon inte haft mer att beställa med Elin än att hon efter Kerstin Skräcks begäran hade gått till fängelset och frågat Elin vart kistan skaffas skulle utur vägen.

Lars Pedersson var borgen för Mauritz Glasmästares hustru. Hon skulle komparera för rätten, att hon hade haft tjuvgods i förvaring för Barbara Möllers piga.

Den 25.7.1650 fördes Kirstin Bengt Skräcks inför rådhusrätten. Man frågade henne om, vad hon visste om den kistan som stod hos henne och som Hans Möllers piga hade låtit föra dit. R: Att hon inte hade vetat, att den innehöll stulet gods. Elin hade sänt henne bud igenom Christoffer slaktares piga Elsa Svensdotter ifrån Marstrand, att kistan antingen skulle grävas ned eller brännas upp, varpå Kirstin Skräcks hade sönderhuggit kistan uti Elins moders närvaro och bränt upp innehållet. Kerstin Bengt Skräcks fördes ur fängelset. Hon sade sig inte ha vetat annat än att det var Elins moders gods som var uti kistan. Hon hade inte sett, att den blev inburen i en säck hos Magris Skräcks inte heller, att hans syster Börta grävde ned den.

Börta Skräcks nekade fullständigt till att ha grävt ned säcken eller att ha sett vem som gjorde det. Mauritz nekade till att ha grävt ned säcken och visste inte, hur den grävts ned i hans hus, vilket han ville bekräfta med starkaste (högsta) ed. Elins moder hade inte på tre år varit i hans hus mer än denna gången, då hon hade legat i stugun hos hans syster. Då låg han i boden. Han avträdde därmed.

Kerstin Bengt Skräckz bekände att hon hade grävt ned i sin gård tennfaten och Seesser (skedar?) som låg i Elins kista. Elins mor hade sagt till henne: Jag vill bära detta upp i skogen och gräva ned det där. Men Kerstin såg inte, vart hon bar det. Sedan Kerstin Skräckz gått ut inkallades åter Börta Skräckz och tillfrågades om hur länge hon hade känt Elins mor?. Hon hade aldrig känt henne. Före den natten hon låg i deras hus hade hon varken sett eller talat med henne. Hon var ett främmande kvinnfolk, som låg i gården en natt. Mauritz Skräck var då inte hemma utan på skeppen.

Mauritz inkallades och sade, att han den natten låg i boden och han ”ville döo därpå”, att han inte visste, att säcken hade grävts ner i hans gård. Hans syster låg med den andra kvinnan i stugun. Han hade blivit bekant med henne före fejden. Han hade inte varit hos Elins moder på Hisingen sedan jul och de bodde båda i samma socken (bör vara Säve socken).

Börta Skräcks sade, att då Elins moder Maret i Kiärre kom uti hennes broders hus om middagen, var hennes broder Mauritz inte hemma och Maret hade varit där intill den andra dagen. Börta fick svara på frågan, om Maret i Kiärre hade bett henne att tija. Ja, hon hade bett henne att hon inte skulle säga, att godset var nedergrävt. Börta hade inte berättat detta för sin bror Mauritz förrän den andra dagens eftermiddag, vartill Mauritz svarade, att han inte visste annat än att det hade skett vid middagstid.

Förd ur fängelset tillfrågades Elin Andersdotter om någon hade lockat henne att stjäla. Svar: Ingen utan när hon fått något hade hon lämnat det i förvaring och inte då sagt, hur hon fått det. Och Kerstin Skräcks var den första, som förvarat något åt henne. Hon tillfrågades om vem som hade gjort den nyckeln med vilken hon låst upp skåpet. Hon hade varken haft nyckel eller dyrk utan hade använt en kniv. Sin kista med lås och nyckel hade hon köpt av Lars snickare. Ibland hade

skåpet varit öppet, ibland igenlåst. Hon hade en kniv och en nyckel i handen, då hon kom i kramboden, där Jacob Jung och Hans Möller hade låst in sig.

Jacob Jung berättade, att Barbro Möllers, då hon gick i kyrkan hade låst in krambodsnyckeln i skåpet och tillslagit skåpet så hårt att det hördes i boden och därpå ryckt och sagt: hör ni nu, att skåpet är väl tillåst. Och när nu folket var i kyrkan och Elin Andersdotter hade gjort sitt arbete i köket och sopat stugun, hade hon låst upp boddörren och sett ut på gatun och strax tillyckt dörren och gångit uti stugan till skåpet och så snart Jacob Jung hörde det, att hon rörde vid skåpet, hade han stött på Hans Möller, som stod med honom i boden och förrän de kommo till fönstret, varigenom de kunde se uti stugan, hade hon skåpet uppe, hade tagit nyckeln till boden därur till boden, där de voro inlåste. Hon hade ingen kniv i handen och de kunde inte finna någon nyckel hos henne.

Elin Andersdotter bedyrade, att hon inte hade någon nyckel eller dyrk utan att hon öppnade skåpet med en kniv.

Elin fördes tillbaka i fängelset och man skulle besiktiga skåpet för att se om man utan nyckel kunde öppna skåpet med kniv.

Enligt vad som berättades vid rådhusrättenden 6.8.1650 hade Hans Möller den äldre efter beslutet dagen innan låtit 2 smeder besiktiga skåpet. De hade funnit att skåpet inte kunde öppnas utan nyckel. Trots detta ville Elin Andersdotter inte tillstå annat än att hon öppnat skåpet med en kniv och inte med nyckel eller dyrk. På rådhuset fick hon själv visa prov därpå men kunde inte öppna det med kniven. Hon förmanades allvarligen att säga var nyckeln fanns men ville fortfarande inte medge att hon öppnat skåpet med annat än en kniv. På frågan hur ofta hon öppnat skåpet, svarade hon, att det visste hon inte och sade fortfarande, att ingen hade lockat henne och ingen hade fått något av henne. Mauritz Skräcks syster Börta visste inte att hon hade sin kista stående hos Kerstin Bengt Skräcks. När man påpekade, att skåpet inte kunde öppnas med kniv bara med nyckel, sade hon: ”Gudh nåde mig, Jagh hade wäll den som mig halp”.

Uppå skultens ex officio anklagan mot Elin Andersdotter, Hans Möller den äldres tjänstepiga, vilken uti tre års tid medan hon varit i sin husbondes tjänst åtskilliga resor hade stulit en stor hop med gods och penningar och sedan hade burit bort det till en hustru benämnd Kirstin Bengt Skräckz, varest hon hade haft sin kista och (”fått”) henne samma kista och gods till förvaring dömdes (”erkände”) Rätten att emedan Elin Andersdotter gripits på färsk gärning med tjuvnaden uti gatuboden och åtskilligt kramgods och penningar hade funnits i hennes kista och hon erkände tjuvnaden dömdes hon till stupan och att sedan förvisas staden och dess jurisdiktion. Kirstin Bengt Skräcks hade dolt och förvarat detta tjuvgods nästan uti 3 år och hade hjälpt henne med råd. När tjuven Elin anklagades för stöld och insatts i fängelse, då hade denna Kirstin Bengt Skräcks huggit sönder kistan uti vilken tjuven förvarade godset och uppbränt den. Något av godset hade hon sedan nedergrävt i sin gård och det övriga hade hon levererat till tjuvens mor, som bodde på Danska Hisingen. Något av de stulna penningarna hade hon erhållit för sitt omak som hon själv hade bekant. Därför dömdes också hon till stupan och till att förvisas staden och dess jurisdiktion ”androm till exempel som tubba och dölja ärligt folks tjänstefolk som bestjåla sina husbönder”. Börta Nilsson dotter Skräck, som ock hade haft kundskap om det bestulne godset och hjälpt till att förvara det (hulpet det förvara) förvisades också staden och dess jurisdiktion. Exekverat den 7 augusti.

Hans Jörensson fordrade i underrätten den 11.10.1654 igenom sin dräng 24 rdr för vin av Hans Möller den unge, som icke erkände skulden, eftersom den hade införts efter räkningens betalning och kvittering. Rätten bad att de skulle sin ”omhuxa” innan de inlät sig i någon edgång. Om Hans Möller unge eller hans hustru med sin ed kunde bevisa, att de icke hade erhållit detta vin på sina egna eller någon annans vägnar, ville Hans Jörensson (enligt uppgift av sin fullmäktige Oluf Claesson den 20 oktober) låta skulden falla. Hans Möllers hustru begärde uppskov.

I kämnärsrätten den 27.8.1656 vände sig *skulten Hans Larsson* mot *David Bäck* och *Carl Tors-son*, som hade parlamentarerat först på Hans Möllers källare och sedan på torget. *Matthias Rejman* hade varit bjuden på Hans Möllers källare av några skomakaregesäller. Han hade blivit så drucken, att han inte mindes, vad han gjorde.

David Bäck berättade, att då Matthis på torget dragit sitt svärd, så ville han lugna ner honom (”styra honom till godo”). Han bad honom sätta tillbaka svärdet i slidan. Det ville inte Matthias göra utan började att spjärna emot och ge onda ord ”dherföre bekiänner han sig hafwa slagit honom en pust, och därmed hafuer wachten kommit, tagit swerdet och fördt dem båda till Cortegardie”.

Som änka blev Anna Margareta Müller sommaren 1665 anklagad för att ha överträtt Kungl. Maj:ts Bönedagsplacat genom att Stora Bönedags afton ha tappat öl. Hennes fullmäktige *Johan Schwartzkopf* begärde den 23.6.1665, att rätten skulle överse med hennes förseelse. Några officerrare hade sista bönedagen varit ute och spatserat och hade kommit in till henne och begärt mat och dricka ”för aftonens och deras matthets skuld”. Hon hade inte kunnat vägra dem det, ännu mindre ansvara för den excess, som de sedan hade gjort.

I oktober 1665 var *Mikael Schultz* Anna Margareta Möllers fullmäktige mot hennes båda pigor *Margareta Johansdotter* och *Anna Hansdotter*. De hade tjänat henne i nästan ett års tid och stulit både vin och brännvin och en hop pengar. En lång tid hade de brukat en nyckel till kistan. De hade ”uthan tvivel ingen ringa post utsläpat” ur källaren. *Hustru Kirstin Reggerts* berättade, att så snart hon förnam Anna Hansdotters otrohet mot matmodern hade hon sänt Anna Margareta Möller de pengar, som pigan lämnat kvar hos henne.

Hans Stephansson, soldat under Överste Rancks regemente, angavs att ha hyst pigorna en natt. När han kom hem från en mönstring satt båda pigorna i hans stuga (stufwa). De hade sagt sig vara i ogunst hos sin matmoder. Anna var född i samma socken som Hans Stephanssons hustru.

Den 15.3.1665 krävde *Claes Klindwordt* (på *Nicolaus Vermerens* i *Amsterdams* arvingars vägnar) unge Hans Möllers arvingars representerade av en av dem *Anders Markusson bakare* (se ovan ang. gifte m Anna Möller). Medarvingar var Möllers änka Anna Margareta Möller och *Petter Lübke* (g. 12.6.1655 med *Else Ungewitter*, född *Jürgensdotter Möller* och brorsdotter till Anna Möller). Släktförhållandena klarläggas i ett brev av Anna Möller 11.11.1667 (EIIa:2), där Anna Möller klagade över att hon alls ingenting haft att äta och dricka sedan hon blivit änka. Hennes brorsdotter Elsa och hennes man Peter Lübke inte velat hjälpa henne trots att Annas man Anders Markusson i förväg bett dem därom. 1668 omtalas, att Lübke och hans hustru hade förbarmat sig över henne.

Anders Markusson hänvisade i målet mot Claes Klindwort 1665 till *Sveriges drotz Pehr Brahe* och begärde avkortning på 300 d smt ”uppå den Confiskation, som efter Kongl Ordre på Hol-landske waror och skuldfordringar för samma nations fiendliga infall i Östersjön skedde”.

Inför justie- och byggningskollegiet berättade slaktaren Peter Lübke den 23.1.1669, att hans pupiller ”unge Hans Möllers” små barn var två söner och en dotter, som bodde hos modern.

Efter gamle Hans Möllers död 1658 (begr. 6 maj) behandlades vid ett flertal tillfällen frågan om vad som egentligen stod i hans testamente. Det hävdades i rätten den 23.3.1671, att *borgaren i Vänersborg Daniel Jonsson [Ekman]* borde förhöras om han inte vid arvdelen efter sin svärfader *Anders Markus bakare* hade lagt beslag på gamle Hans Möllers testamentsbrev med flera dokumenter, som tillhörde Anders Markus sterbhus. Förhöret borde bl.a. hållas med anledning av att Peter Lübkes måg *hattmakaren Herman Spönsätter* undrade, vad den gamle Hans Möller hade stipulerat i sitt testamente angående vad Hans Möllers svåger *Peter Lübkes* styvdotter *Christina Ungewitter* skulle erhålla dels i kläder, dels i Möllers gård. Christina Ungewitter, som nu var avlidne hade varit gift med Herman Spönsätter. Den 5.6.1671 meddelades det, att Christina Ungewitter i arvsfallet 1658 hade fått silver och att blott 100 rdr av gåvan återstod att betala.

Göteborgs justitie- och byggningskollegii protokoll för den 11.7.1665 skriver: ”Uti gamle Hans Müllers gård på S:t Jacobs gata hafr Swenske Kyrkan 3 rdr årligen att fordra i interest av 50 rdr, som henne testamenterade äre.”

Göteborgs stadsarkivs konkurshandlingar 1730 (n.o 1–4, sid 41, EVI:2) och 19 (rörande Gustavi) upptagande Johan von Mindens sterbhuskreditorer innehåller uppgifter om det kapital, som sal Herr Hans Möller senior anno 1650 donerade till tyska och svenska kyrkorna i sitt hus beläget i hörnet av ”die Königin- und Kreutz-Strasse”. Detta hus hade avlidne Herr von Minden hade köpt och bebott för 100 rdr eller 150 d smt. *Christopher Suhr* krävde återstående ränta från 1718 till 16.10.1730. I RR prot. 1730 omtalas de pretentioner, som svenska och tyska kyrkorna ägde i von Mindens tomt till följd av den förre ägarens Hans Möllers testamente. Enligt detta båda kyrkorna donerats kapital, varav årlig ränta borde betalas. Det hävdades, att det var svårt att finna köpare till tomten med en sådan gravation.

Lars Rasmusson (Buntmakare eller) Tryckare

1650–53

Den 14.9.1654 fordrade Hans Möller den äldre hushyra av Lorens Rasmusson buntmakare. Vid kämnärsrätten 6.7.1653 mötte Lars Rasmussons hustru dels *Henrik Blomdahls hustru* angående för dyra kläder Henrik sömmat, dels Joen Pehrsson skrädarens hustru angående svärtning av mössfodewr.

Arvskifte efter Lars Karduanmakare företogs 1671.

Johan von Minden d.ä.

1665–99

född 1638, död 1699 (begr. 19.2. s.å) gifte sig den 12.10.1662 med *Sibrandt Valcks* dotter *Margareta*. Enligt taxa på tyska tomtpenningar för 1676 ägde han då 1½ tomt i fjärde roten. Senare utvidgade han sin tomtmark genom inköp av granntomter. Sålunda fick han 23.6.1681 fastebrev på den gård han tillhandlat sig av Jürgen Schwartzkopfs arvingar. 3.4.1676 omtalas han som förmyndare för avlidne *Sven Nilssons* barn. Han verkade bl.a som redare. 1678 begärde han värdering av *skutan S:t Pieter*, vilken han antagit i betalning av *Jon Olufsson*. 9.11.1696 yttrade han och Jacob Jürgensson sig om det förolyckade skeppet *Svanan*.

Vid tjärhovet på Stigberget arrenderade Johan von Minden en plats för vilken han till staden årligen gav 5 d smt.

I resolutionsboken för den 13.12.1681 redogöres för en protest, som en del av borgerskapet lämnat. Taxeringen skulle inte ha företagits ”lika efter vars och ens villkor, handel och vandel”. *Frantz Kuhn* (se 5.17), som tydligen spelade samma roll som oppositionsledare för det lägre borgerskapet gentemot rådmanssocieteten som *Anders Drake* skulle komma att göra vid mitten av 1700-talet, nämnde i synnerhet Johan von Minden som skulle vara taxerad för litet i förhållande till hans omfattande handel.

”När honom (Kuhn) däremot remonstrerades, att han (von Minden) med Herr President Spalding, Rådsmannen Frantz Kock, Commissarien Hans Gerdes och Hindrich Arfwedsson äre kombne i consideration för dheras gjorde försträckningar förleden ofred till Kungl. Maj:ts tjänst, hwilka medel dem nu uthur händerna äre, och dhe derföre efter Riksdagsbeslutet den femte penningen af intresset gifwa måste, och altså icke derföre här kunne taxeras, då utlätt bem (äl)te Kuhn sig, att ingen bad dem sig dermed befatta, och sig derifrån wäll kunnat afhålla men förmedelst deras egen profit sådant sielfwe söcht.

Honom med dhe andre af Borgerskapet remonstrerades den nöd och swårhet då för handen war, så att der ingen hade welat till Kungl. Armén förskjuta, så hade den lätteligen af hunger lidit nöd och fienden der igenom fått större insteg och wälde”.

I resolutionsboken 28.8.1682 meddelas, att Johan von Minden av borgerskapet hade valts till Herredagsman ”af deras medel” och som *commissarien David Amia* och *Volrath Tham*, ”som jämte honom nominerade äre, sig ursäktade, altså ansöktes han samma resa sig att påtaga. Så ehuru han något i förstone hade att förebära, dock antog han omsider samma Herredagsresa, och önskades därtill lycka.”

Stadsbudet Anders Svensson befalldes den 6.3.1688 ”träda till Johan Roelfsson och ansäga honom, dhet han till nästkommande Påska inrymmer Johan von Minden hans bod, som han åtnjutit i hans hus emot 50 rdr årlig hyra, eftersom Johan von Minden den själv till sig och sina barns nytta bruka will”.

1684 köpte Johan von Minden en fastighet vid Södra Stora hamnen 5.34, granne till svärmoderns gård. Hans hustru *Margareta Sibrandsdotter Valck* var född 1634 och avled 1700, året efter maken. De hade åtta barn

Gert eller Gerhard, född 1663, död 1701

Johan, född 1665, död 1667

Dorotea, född 1667, död späd

Johan, född 1669, kallad *Johan von Minden den yngre* (se 4.37).

Tvillingarna *Anna*, född 1672, gift 26.12.1689 med *räntmästare Erik Paulin*, död 1708 och

Sigbrandt, född 1672, död 1700. I ett brev bland magistratens årshandlingar, inlämnat omkring 1700, omtalas Johan von Mindens båda ohörsamma söner Gerhard och *Sigbrand von Minden*. De hade bättrat sig och avstått från sitt förda förargeliga leverne. Sigbrand hade varit utomlands (EIIa:16). Den 20.10.1700 exhiberades i magistraten en skrivelse av sal. Johan von Mindens sterbhusintressenter G. von Minden, J. von Minden, E. Paulin, *Christoffer Liedberg* och *Jacob Maull* som fullmäktig för *Doktor Johan Jacob Döbelius (adlad von Döbeln)*. De berättade, att deras svåger och broder Sigbrand von Minden var avliden, varför övriga arvingar efter deras sal mor och svärmor var samlade för uppgörandet av ett testamente.

Dorotea, född 1674, död 4.8.1737. G. 1.m *handlanden Cornelius Bijhl* (se 4.45), son av *Claes Corneliussøn Bijhl* och *Ragnilla Horn* i hennes första gifte 2)6.7.1698 m. med doktor Johan Jacob Döbelius, adlad von Döbeln. Doktor Döbelius skrev den 27.3.1702 (Gbg E IIa: 16), att hans svärföräldrar hade ”behagat testamentera hans k. hustru Dorotea von Minden att njuta av oskipto Ett Tusende d smt”, vilka medel ännu innestod i sterbhuset. Han begärde, att svågern Johan von Minden (d.y.) som ”Caput familiae” skulle av magistraten förmås utbetala dem.

Margareta, född 1676, död 1734. Gift 1695 med *handlanden Christoffer Liedberg* (se 4.34), död 1724.

1696 säges 1½ tomt (4.34) ägas av *Christoffer Liedberg*, 1½ tomt (tydligt 4.35) ägas av Johan von Minden junior (4.35 beboddes 1710 av *Hans Ströms änka*) och 1½ tomt 4.36 av Johan von Minden senior. 1710 ägdes 2 tomter (4.36) av Johan von Minden junior, som kan ha övertagit tomtmark av grannen i väster *Bartel Brockman*.

Efter faderns död bör alltså Johan von Minden ha flyttat till 4.36 1710, då han betalade tomtöre för 2 tomter. Enligt skattningslängden 1715 betalade Johan von Minden tomtöre för (2 tomter) 600 d smt, för byggnadsvärdet 3 000 d smt och för lösöre 5.500 daler.

I en årshandling 14.11.1710 omtalas Johan von Minden ha efterträtt *rådman Sebastian Tham* som förmyndare för sal herr Valcks efterlämnade omyndiga barn men han hade inte erbjudits att emottaga och disponera dess arv (EIIa:22).

I en annan inlaga 1.3.1716 klagade Johan von Minden över att hans inkvarteringsgäst *major Lundblad*, när han blev bortkommenderad hade lämnat huset men icke nycklarna. Johan von Minden kunde därför ej varken själv disponera rummen eller begagna dem till inkvartering utan måste hyra rum för det senare ändamålet. Han begärde, att stadsbetjänarna av magistraten skulle beordras att bryta upp dörrarna. Sedan skulle gode män inventera, vad som fanns (EIIa:28).

Johan von Minden d.y. omtalas 1717 med sin hustru *Catharina*

(enligt vigselboken den 18.11.1702 *Anna Maria Thorringthon*) *Thornton* och pigan *Elsa Gustafsdotter*. Där bodde också *Jacob Schildt*, för tillfället i Stockholm. 1715 värderas tomterna till 600, husen till 3.000 och lösöret till 5 500 d smt.

Johan von Minden junior avled 1719 och begravdes efter att ha avlidit ”an der Wassersucht” 50 år gammal den 13 januari sedan hans hustru begravts bara ett par veckor förut den 19.12.1718. efter att ha dött i barnsäng.

1720 står gården skriven på *Johan Georgen Jeansson*. 1721–33 omtalas Johan von Mindens arvingars ödetomt.

Den 22 och 26.10.1725: Utan resultat utropades sal Johan von Mindens arvingars tomt på hörnet till Drottninggatan belägen som skulle säljas med villkor, att köparen årligen skulle utbetala 20 d smt till tyska kyrkan (se Hans Möllers testamente ovan).

1731 värderades avlidne *handlanden Johan von Mindens* två ödetomter på Drottninggatan. En av dem hade ägts av *rådman Jacob Svensson*

Assessor Johan Andries Olbers

inropade den 21.8.1734 ödetomterna på en offentlig auktion.

De kallas 1735–38 *assessor Johan Andris Olbers* hörnetomt.

Den 26.2.1739 lät

kopparslagaren mästare Hans Wohlfahrt

uppbjuda en ödetomt i hörnet av Holländaregatan, som tillhört handelsmannen Johan von Mindens arvingar och sedermera transporterats på bemälte kopparslagare för 660 d smt. Den 26.9.1739 erlade kopparslagare Hans Wohlfahrt 30-penning för tomterna i hörnet av Holländaregatan. Riksgäldskontorets lönelängd talar 1741 om kopparslagare H Wohlfarts nybyggda gård.

Kopparslagare Hans Wohlfahrt (son till *Casper Hansson Wohlfahrt* och *Carin Sigfridsdotter*), döpt 27.5.1673, död av sten 1743 och begravd 2 nov.) gifte sig 4.2.1700 med *sadelmakaremästare Hans Jacob Halbmeijers* och *Sofia Renners* dotter *Margareta Halbmeijer*, född 1683, död 1651. Hans Wohlfahrt fick burskap som kopparslagaremästare 1701. Den gård som han efterlämnade på Kungsgatan var värd 1 800 d smt medan detta nybyggda hus på Korsgatan värderades till hela 3 800 d smt. Det framgår av bouppteckningen 12.9.1749 efter sonen *handelsmannen Paul Wohlfahrt*, född 1710, död 1749, att i hus och gård i hörnet mellan Drottning- och Korsgatorna ägde Paul hälften, 2 100 d smt och brodern kopparslagare *Johan Wohlfahrt junior*, född 1707, andra hälften. Paul Wohlfahrt var sedan 14.4.1747 gift med *Anna Dorotea Biehusen*, dotter till *handl. Martin Gisko Biehusen* och *Cecilia Johansson*. I tomtöreslängderna skrives gården endast på Johan Wohlfahrt till hans död 1767 (begr. 13 mars s.å.) Han tillhörde vid sin död stadens äldste och var ålderman i kopparslagareämbetet. Den 7.9.1742 gifte han sig med *guldsmetsdottern Margareta Fernlöf*, som efterlevde och ännu år 1800 ("med Comp") ägde 4.36 omfattande 1½ tomt, vilka 1807 kallas kopparslagare H. Wohlfarts ödetomt. Kopparslagare Hans Wohlfahrt junior fick burskap 12.5.1775.

Tomten 4.36 uppbjudes 28.11.1814 av *handl. Schneider & Blidberg*. Ensam ägare blir tydligen *klädeshandlaren Anders Håkansson Blidberg* (son av *Sven Blidberg* och *Ebba Catharina Elftman*) f. 1782, död 2.9.1834. Biografi enligt Berg (I:141): Burskap 8.2.1811. Ägde stenhuset 4.36 i bou 13.10.1834 upptaget till 10 000 rdr banco. G. 15.11.1812 med *Maria Sofia Kullman*, född 1788, död 14.8.1834, dotter till *lektor Erik Svensson Kullman*, född 9.1758, död 25.12.1804 och *Anna Bauer* f. 1768, död 18.8.1834.

Efter Blidbergs död uppbjudes 4.36 den 2.11.1835 av *handlaren M. S. Kobb*.